

Datum: 07.08. 2024.

Broj: 02-06-1085

TI BiH predstavio izvještaj: Značajno povećanja javne potrošnja pred izbore, izmjene izbornog zakona nisu spriječile zloupotrebu javnih resursa

Sarajevo, 07. avgusta 2024. godine: U posljednjih mjesec dana Transparency International u BiH podnio je nadležnim institucijama 50 prijava zbog nepravilnosti u predizbornom periodu, koje se u najvećoj mjeri odnose na zloupotrebu javnih resursa i preuranjenu kampanju. Po prijavama TI BiH strankama i kandidatima izrečeno je do sada 11 sankcija u iznosu od 43.000 KM, ali se one uglavnom odnose na preuranjenu kampanju. Sa druge strane, tempiranje i otvaranje javnih radova pred izbore i podjela jednokratnih novčanih pomoći građanima i dalje su dominantan oblik ponašanja javnih funkcionera u predizbornom periodu, a izmjene izbornog zakone nametnute od strane OHR-a i koje su trebale spriječiti zloupotrebu javnih resursa, u praksi do sada nisu dale rezultat.

To pokazuje i podatak TI BiH da su svi nivoi vlasti kroz jednokratne pomoći građanima u proteklih mjesec dana podijelili preko 29 miliona KM različitim kategorijama stanovništva . Sa druge strane TI BiH je objavio interaktivnu mapu gdje je locirao 350 primjera predizbornih radova koji su počeli ili završili u proteklih mjesec dana čija vrijednost iznosi 139 miliona KM. Ipak Centralna izborna komisija (CIK) je do sada izrekla samo dvije sankcije za zloupotrebu javnih resursa, koje se odnose na nezakonito korišćenje sredstava komunikacije, dok po odredbi koja zabranjuje indirektnu kupovinu glasova kroz jednokratne novčane ili nenovčane pomoći građanima još niko nije sankcionisan.

- Razlog je taj što CIK sve isplate iz budžeta za koje vlasti tvrde da su planirane jer su isplaćene iz budžetskih stavki, smatra "redovnim subvencijama" i u tome ne vidi ništa sporno bez obzira što to nisu redovna mjesečna ili godišnja davanja nego jednokratna davanja najčešće od 50 ili 100 KM tempirana pred izbore. Zbog toga su odbačene brojne prijave TI BIH za zloupotrebu javnih resursa, iako su CIK-u dostavljeni jasni dokazi da se radi o davanjima koja su tempirana pred ove izbore i nisu se ranije isplaćivala, kazala je Ivana Korajlić, izvršna direktorica TI BiH.

TI BiH je već ukazao na brojne primjere gdje se isplate jednokratnih pomoći socijalnim kategorijama u Nevesinju i Istočnom Novom Sarajevu, organizovanje besplatnog izleta za penzionere od strane gradonačelnice Sarajeva, te podjela kartica za besplatan prevoz penzionerima od strane gradonačelnika Banjaluke, ne smatraju zloupotrebom javnih resursa. U slučajevima gdje su se stranke na društvenim mrežama promovisale preko infrastrukturnih projekata i socijalnih davanja, sankcije su izrečene protiv SDA, Naše stranke, SDP-a i SNSD-a ali samo za preuranjenu kampanju, dok je teško očekivati sa ovakvom praksom da će iko biti sankcionisan za zloupotrebu resursa.

Još se čeka odluka po prijavi protiv načelnika Lukavca koji je pred ove izbore prvi put uveo jednokratnu pomoć boračkim kategorijama od 100 KM, a Ljubuški i Tomislavgrad uvode jednokratna davanja za učenike od po 200 KM. Pored toga nastavljeno je i sa praksom funkcionerske kampanje, a od 161 događaja javnih institucija ili ustanova koja su pratili posmatrači TI BiH, na preko 73% prisutni su bili kandidati na lokalnim izborima, dok su na 16% događaja iznošene političke poruke, što je zakonom zabranjeno. Izdvajamo primjer koncerta organizovanog povodom dana opštine Čelinac na kojem su se okupljenim građanima obraćali kandidati SNSD-a za gradonačelnika Banjaluke i nosilac liste ove partije, a zbog izrečenih političkih poruka

upućena je i prijava CIK-u. Zabilježeno je i 18 primjera zloupotrebe djece u političke svrhe, a u jednoj od odluka CIK-a odbačena je prijava TI BiH protiv SNSD-a u Prnjavoru uz tvrdnju da se na materijalima koji su dijeljeni u prostorijama udruženja djece sa posebnim potrebama ne nalaze stranačka obilježja, iako se ista jasno vide na fotografijama.

Takođe, zabilježeno je i 12 primjera plaćenog oglašavanja institucija koje promovišu kandidate, te korišćenja sredstava komunikacije za izbornu kampanju. TI BiH je osim toga evidentirao i 21 primjer omogućavanja posebnih pogodnosti građanima koji se u najvećoj mjeri odnose na besplatne javne usluge, preglede, koncerte, putovanja i slično. Na osnovu prijave TI BiH, CIK je izrekao sankciju protiv Ujedinjene Srpske jer je odbornica ove stranke organizovala akciju besplatnih pregleda uz isticanje logotipa političke partije. Dva slučaja prijavljena su Regulatornoj agenciji za komunikacije i Vijeću za štampu zbog objavljivanja predizbornih anketa koje ne sadrže relevantne podatke kao i pravljenja uličnih anketa od strane medija koje se predstavljaju kao reprezentativan stav birača o kandidatima, što je zakonom zabranjeno.

TI BiH već dugo ukazuje da zloupotrebe javnih resursa daju neprimjerenu prednost pojedinim kandidatima na izborima, ali vlasti godinama nisu imale sluha da kroz izmjene zakonske regulative ovu pojavu adekvatno sankcionišu. Posljednjim izmjenama koje je nametnuo visoki predstavnik uvedene su nove odredbe koje se tiču ponašanja stranaka i funkcionera u predizbornom periodu i zloupotrebe javnih resursa, ali zbog različitih tumačenja samih odredbi i nespremnosti da se ove pojave sankcionišu, zloupotreba resursa i dalje ostaje dominantno obilježje kampanje.